

Rektori augstāko izglītību vērtē kā labu, tomēr ar problēmām

Rīgas Tehniskās universitātes (RTU), Latvijas Universitātes (LU) un Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) rektori augstāko izglītību Latvijā vērtē kā labu, tomēr ar daudzām problēmām, noskaidroja LETA, lūdzot rektoros komentēt Stratēģiskās analīzes komisijas (SAK) pētījuma secinājumus par augstāko izglītību Latvijā.

SAK pārskatā "Augstākā izglītība Latvijā: fakti, problēmas un iespējas" norādīts uz problēmām augstākajā izglītībā Latvijā, proti, studējošie bieži vien studijas apvieno ar pilna laika darbu, tādējādi iegūstot diplomu kā "papīru", nevis zināšanas, kā arī vērojams pasniedzēju vidējā vecuma pieaugums, katram ceturtajam no akadēmiskā personāla esot 60 vai pat vairāk gadu. Pārskatā SAK brīdina par demogrāfiskās situācijas ietekmi nākotnē uz augstāko izglītību, kritizē vājās spējas piesaistīt Latvijas augstākās izglītības iestādēm studentus no ārvalstīm un apšaubā augstākās izglītības sistēmas spēju ilgtermiņā nodrošināt Latvijas ekonomisko izaugsmi.

Prezidenta komisija kritizē Latvijas vājo spēju piesaistīt ārvalstu studentus, jo uz to patlaban mudinot nevis sistemātiska valsts politika, bet gan atsevišķu augstskolu iniciatīva. Turklāt pārskatā uzsvērts, ka Latvija pieder pie tā dēvētajām intelektuālā potenciāla eksportētājvalstīm, kas vairāk "sūta" savus studentus un mācībspēkus uz citām valstīm, nevis piesaista tos no ārvalstīm. Tāpat lielākoties no Latvijas uz ārvalstīm studēt dodas tieši talantīgākie un spējīgākie jaunieši.

RTU rektors **Ivars Knēts** atzina, ka situācija Latvijas augstākajā izglītībā nav tik slikta. "Masveidā neviens prom nebrauc, jo tas [naktsmītne, pārtika, ceļa izdevumi] tomēr ir pārāk dārgi. Bet ASV koledžas pārsvarā vispār ir pielīdzināmas mūsu Latvijas koledžām," teica Knēts. Tomēr viņš arī atzina, ka Latvijā augstākā izglītība ir vismazāk finansētā, ja salīdzina ar pārējām Eiropas valstīm, tāpēc lielu interesi ārzemju studentu vidū Latvijai ir grūti iegūt.

Pārāk sadrumstaloti

Savukārt LU rektors Mārcis Auziņš kā vienu no Latvijas augstākās izglītības problēmām minēja sadrumstaloto sistēmu, jo Latvijā ir vairāk nekā 60 augstākās izglītības iestādes, ieskaitot koledžas, kas, rēķinot uz iedzīvotāju skaitu, ir daudz vairāk nekā citās Eiropas valstīs.

M. Auziņš arī sacīja, ka liela problēma nozarē ir līdzekļu trūkums - ne tikai finansējuma, bet arī personāla ziņā. "Visā Latvijā kopā ir 6000 akadēmiskā personāla, kamēr citās lielajās Eiropas universitātēs personāla skaits ir ap 4000 katrā," teica LU rektors. Cita problēma, pēc Auziņa domām, ir valsts likumos, jo esošās prasības liedz uzņemt ne tikai daudzus ārzemju pasniedzējus, bet arī studentus. Savukārt SAK ziņojumā minētā problēma par neefektīvām programmām ir sabiedrības un valsts ekonomikas radīta, jo sociālo zinātņu programmas sabiedrībā ir daudz pieprasītākas un universitātes nespēj to ietekmēt, atzina LU rektors.

M. Auziņš, kurš pats arī ir SAK komisijas sastāvā, skaidro, ka SAK mērķis nebūt nebija paust, ka augstākā izglītība Latvijā ir sliktā stāvoklī, bet gan akcentēt konkrētas problēmas Latvijas augstākajā izglītībā.

Savukārt RSU mācību prorektore profesore Ilze Akota aģentūrai LETA atzina, ka "ziņojumā teiktais Rīgas Stradiņa universitātei nav pārsteigums, turklāt tajā teiktais ir tuvu reālajai situācijai".

"RSU vienmēr ir likusi būtisku uzsvāru uz ārvalstu studentu piesaisti - ārvalstu studentus piesaistām jau 20 gadus. Pagājušajā akadēmiskajā gadā medicīnu un zobārstniecību pie mums studēja 210 studenti no 17 pasaules valstīm, turklāt tie nav vis no Krievijas vai tikai no Baltijas valstīm, bet no Eiropas Savienības, ASV, Kanādas utt.," skaidroja Akota.

Atbildot uz jautājumu par SAK minēto faktu, ka universitātes ir orientētas uz īstermiņa peļņas gūšanu, Akota teica: "Nevarēs izvairīties no pieprasījuma un piedāvājuma loģikas, jo izglītība ir brīvā tirgus produkts tādā tirgū, kura robežas vairs nav tikai Eiropas Savienība, bet ir daudz plašākas. Tomēr šādos apstākļos būtu jābūt skaidrākai valsts izglītības politikai un attīstības stratēģijai. Tas arī augstskolām ļautu labāk pielāgot izglītību ekonomiskās izaugsmes nepieciešamībai."

Kā informēja Izglītības un zinātnes ministrijā, ministrija sadarbojas ar SAK un arī ar citām institūcijām un organizācijām, lai izstrādātu pasākumu plānu nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010.-2012.gadam. SAK publicētais pārskats nav nekas jauns, bet gan ilgā laika posmā kopīgi izstrādāto datu apkopojums, norādīja ministrijā.

Minētajā pasākumu plānā nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010.-2012.gadam būs iekļauti risinājumi arī tām problēmām, kuras akcentētas SAK publicētajā ziņojumā, informēja ministrijā.

Uzstādījumi ir skaidri un saprotami, tāpēc izglītības un zinātnes ministre Tatjana Koķe (ZZS) cenšas panākt, lai minētais dokumenta projekts tiktu maksimāli ātri izskatīts valdībā, informēja ministrijā, piebilstot, ka jau tagad ir sāktas darbības, lai atrisinātu problēmas Latvijas augstākās izglītības telpā, piemēram, nesen mainīts nolikums vienā no valsts aģentūrām, kas ļaus veicināt ārzemju studentu piesaisti.

LETA INFORMĀCIJA